

PM 2010:151 RII (Dnr 001-2165/2010)

Romers rätt – en strategi för romer i Sverige (SOU 2010:55)

Remiss från Integrations- och jämställdhetsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Romers rätt – en strategi för romer i Sverige” (SOU 2010:55) hänvisas till vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Ulla Hamilton anför följande.

Ärendet

I betänkandet föreslås en nationell strategi för romer med förslag om hur romer ska kunna få full tillgång till sina mänskliga rättigheter och välkomnas in i majoritets-samhället, om hur den strukturella diskrimineringen av romer ska kunna motas tillbaka och hur sanningen om övergreppen mot romer ska kunna dras fram i lju-set. Betänkandet är mycket omfattande och ger en allsidig bild av romernas situation och deras historia i Europa och Sverige. Statsmakternas historiska oförrätter mot romerna uppmärksammas. Delegationen pekar på den ömsesidiga misstron mellan majoritetssamhället och romerna samt den strukturella diskrimineringen mot romer som ofta leder till kränkningar av romers mänskliga rättigheter. En grundtanke är att den strukturella diskrimineringen av romerna har sin grund i en historiskt grundad och socialt accepterad antiziganism, som en särskild form av rasism.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknads-nämnden, idrottsnämnden, utbildningsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Skarp-näcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Farsta stadsdelsnämnd.

Idrottsnämnden har inte inkommit med svar på remissen. Stockholms Stadshus AB har skickat remissen vidare till AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stock-holm AB och AB Svenska Bostäder. Micasa Fastigheter i Stockholm AB meddelar att de inte har några synpunkter och väljer att avstå från att svara på remissen. Även AB Svenska Bostäder avstår från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret anser liksom utredningen att det är utbildning för både barn och vuxna som är en av de viktigaste faktorerna för att bryta utanförskapet och komma bort från ekonomisk och social marginalisering.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden anser att det är befogat att inrätta Sek-retariatet för romska frågor, som under en generation ska genomföra ett förändrings-arbete i samråd med andra myndigheter och organisationer.

Utbildningsnämnden anser att någon form av prestationskrav ska kopplas till eventuell avskrivning av studiemedelsskulder.

AB Stockholms hem anser att de föreslagna målen är bra, att åtgärderna är mycket angelägna och i stort verkar väl lämpade.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att de romska grupperna själva måste formulera ett gemensamt mål för sitt deltagande i majoritetssamhället.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att en sannings- och en försoningskommission skulle ge romerna möjlighet till upprättelse och majoritetssamhället ökad kunskap om och förståelse för romers situation samt minska den ömsesidiga misstron mellan romer och majoritetssamhället.

Farsta stadsdelsnämnd bedömer att en avgörande förutsättning för att förbättra romernas integration är att romerna själva får ta ansvar för sin integrationsprocess.

Mina synpunkter

Inledningsvis vill jag säga att det är bra och nödvändigt att frågan om romernas situation har blivit föremål för en statlig utredning. Liksom stadsledningskontoret tror jag att utbildning för både barn och vuxna är en viktig nyckel för att romerna ska kunna bli integrerade i majoritetssamhället. Medborgare i Stockholm har redan idag en rättighet att studera till dess att grundläggande behörighet till högskola har uppnåtts, det gäller även romer. Däremot kan det behövas särskilda satsningar inom vuxenutbildningen för romer, precis som för andra grupper med särskilda behov.

Om lagstiftaren landar i slutsatsen att avskrivning av studieskuld ska bli möjligt, anser jag att denna avskrivning ska vara kopplad till någon form av prestationskrav. Det måste också initialt finnas en motivation till studier för att inte försätta människor i en situation där resultatet blir en studieskuld utan avklarad utbildning då detta endast förvärrar en redan svår situation.

Jag ställer mig liksom flertalet av remissinstanserna också bakom tanken om ett Sekretariat för romska frågor enligt den modell som utredningen skisserar. Sannolikt ligger det en hel del sanning i antagandet att vi allt för ofta fastnar i projektism utan att sedan kunna integrera kunskapen i ordinarie verksamhet – och utan att uppnå en högre grad av integration.

Om delegationens förslag antas kommer det att påverka många av stadens verksamheter så som förskola, skola, äldreomsorg, ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärderna. Om regeringen beslutar att införa förvaltningsområden för romani chib är det viktigt att regeringen är tydlig angående vilken av de tjugotal olika dialekter som ska användas i tillämpningen. Här delar jag också stadsledningskontorets synpunkt att om förvaltningsområden inrättas och Stockholm blir föremål för detta bör det initialt ske genom en försöksverksamhet i mindre skala. Avslutningsvis anser jag att det är en förutsättning att statsbidrag avsätts för att utredningens förslag ska få genomslag. Förslagen rör som sagt många av stadens verksamheter vilket kommer innebära ökade kostnader för staden. Eftersom delegationen anser att det kommer ta lång tid att uppnå utredningens mål är det också en förutsättning med en långsiktighet i dessa statsbidrag.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Som svar på remissen ”Romers rätt – en strategi för romer i Sverige” (SOU 2010:55) hänvisas till vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 2 december 2010

ULLA HAMILTON

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Romers rätt – en strategi för romer i Sverige (SOU 2010:55), sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Carin Jämtin* och *Tomas Rudin* (båda S) enligt följande.

Utredningen konstaterar att bland alla minoritetsgrupper i Sverige har romerna den svåraste situationen när det gäller utbildning, arbetsmarknad och bostadsmarknad. Romer utsätts för både direkt och strukturell diskriminering och har svårt att hävda sin rätt till sin kultur, språk, delaktighet och inflytande. Fördomarna mot romer är vida större än mot andra minoritetsgrupper, och därför behövs riktade insatser för romer. Människor med romsk bakgrund löper stor risk att diskrimineras på arbetsmarknaden, och för långtidsarbetslösa är svårigheterna stora att få arbete. Individuella insatser behövs, och där kan sociala kooperativ vara en del av lösningen.

Staden bör också ekonomiskt bidra till verksamheter i frivilligsfären. Det finns oroande tecken på att stöden till de romska föreningarna skärs ned under den moderatledda alliansens ledning. Dessa verksamhets- och projektstöd har stor betydelse för att levandegöra den romska kulturen i Stockholm. Nivån på stöden behöver upprätthållas.

Vi har under flera års tid påpekat behovet av en kraftansträngning i Stockholm för att öka Stockholms romers delaktighet och minska diskrimineringen och utanförskapet. Det har bland annat föreslagits att kunskaper i romska språk ska kunna prioriteras vid tillsättning av elevassistenttjänster, att staden ska inrätta fler praktikplatser öronmärkta för romer och att den romska minoriteten bjuds in till regelbundna möten med stadens politiker.

Det är positivt med bred uppslutning och delaktighet i detta viktiga arbete. Men det får inte bli ett arbete som görs enbart för de romska grupperna i Sverige utan tillsammans med dem. Verksamhets- och projektstöd till det romska föreningslivet har stor betydelse för att levandegöra den romska kulturen i Stockholm. Nivån på stöden bör upprätthållas och samarbeten initieras mellan staden och föreningslivet för att ytterligare förstärka det här arbetet.

Den moderatledda alliansens respons har generellt varit sval. För att åstadkomma verklig förändring krävs ett engagemang från stadens majoritetspolitiker samt satsningar i form av riktade resurser. Det är exempelvis viktigt med ett systematiskt arbete med likabehandlingsplaner i skolan, något som varit konsekvent nedprioriterat under mandatperioden.

Få romska elever går ut grundskolan med fullständiga betyg. Frånvaron i skolan är mycket hög: i genomsnitt 40 procent på högstadiet och 27 procent på mellanstadiet. I skolor där man anställt romsk personal har man sett att frånvaron bland romska barn minskat och att fler romska barn deltar i modersmålsundervisningen. Det behövs ett strategiskt arbete för att skapa förtroende för skolan.

I Stockholm finns endast en lärare som ger modersmålsundervisning i romska språk. Denna lärare har cirka 45 elever i tio olika skolor. Det finns emellertid elever vars rätt till modersmålsundervisning inte tillgodoses, eftersom eleverna talar dialekter som staden saknar hemspråkslärare för. Enligt grundskoleförordningen är en kommun skyldig att ordna modersmålsundervisning endast om det finns en lämplig lärare. Sveriges huvudstad bör dock kunna uppbringa denna kompetens.

Sverige, som godkänt Europarådets minoritetskonventioner, har flera gånger kritiserats av Europarådet för att inte leva upp till konventionerna. Skarpaste kritiken gäller tillgången på modersmålsundervisning. I Stockholm bör utbildningsförvaltningen därför undersöka det verkliga behovet av modersmålsundervisning i de romska dialekterna och se till att alla romska elever erbjuds undervisning. Att det i Stockholm finns mellan 5000 och 7000 romer talar för att det kan vara ett ganska stort antal romska skolbarn som inte får den modersmålsundervisning som de borde ha rätt till.

Det får aldrig bli ett motsatsförhållande mellan att vara svensk och att ha romsk bakgrund, oavsett vilket romsk grupp i Sverige en person tillhör. Det blir då viktigt att staden i sin verksamhet inte placerar barn och unga i fack som begränsar individen. Det står varje människa fritt att själva söka sin kulturella identitet, välja och välja bort dess yttringar. Personer med romsk bakgrund behövs inte bara som fritidsledare, modersmåls lärare eller lärare. Staden bör också se över möjligheterna att upprätta en egen expertis för romska frågor som kan verka som stöd åt fler förvaltningar.

Det antecknades till förteckningen att Miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin*, *Roger Mogert* och *Tomas Rudin* (alla S) och *Ann-Margarethe Livh* (V) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (S) i borgarrådsberedningen.

Det antecknades till protokollet att Miljöpartiet lämnar ärendet utan eget ställningstagande.

ÄRENDET

I betänkandet föreslås en nationell strategi för romer med förslag om hur romer ska kunna få full tillgång till sina mänskliga rättigheter och välkomnas in i majoritetssamhället, om hur den strukturella diskrimineringen av romer ska kunna motas tillbaka och hur sanningen om övergreppen mot romer ska kunna dras fram i ljuset. Betänkandet är mycket omfattande och ger en allsidig bild av romernas situation och deras historia i Europa och Sverige. Statsmakternas historiska oförrätter mot romerna uppmärksammas. Delegationen pekar på den ömsesidiga misstron mellan majoritetssamhället och romerna samt den strukturella diskrimineringen mot romer som ofta leder till kränkningar av romers mänskliga rättigheter. En grundtanke är att den strukturella diskrimineringen av romerna har sin grund i en historiskt grundad och socialt accepterad antiziganism, som en särskild form av rasism.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden, idrottsnämnden, utbildningsnämnden, Stockholms Stadshus AB, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Skärholmens stadsdelsnämnd och Farsta stadsdelsnämnd.

Idrottsnämnden har inte inkommit med svar på remissen. Stockholms Stadshus AB har skickat remissen vidare till AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB och AB Svenska Bostäder. Micasa Fastigheter i Stockholm AB meddelar att de inte har några synpunkter och väljer att avstå från att svara på remissen. Även AB Svenska Bostäder avstår från att svara på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 5 november 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Delegationen för romska frågor har tagit fram ett betänkande som enligt stadsledningskontoret är mycket väl underbyggt och som beskriver romernas situation i Sverige idag och i ett historiskt perspektiv. Betänkandet utmynnar i en strategi som innehåller förslag på åtgärder för att säkerställa romers tillgång till sina mänskliga rättigheter och minoritetsrättigheter. Stadsledningskontoret ställer sig positiv till de förslag som presenteras i den offentliga utrednings som Delegationen för romska frågor presenterar.

Stadsledningskontoret anser liksom utredningen att det är utbildning för både barn och vuxna som är en av de viktigaste faktorerna för att bryta utanförskapet och komma bort från ekonomisk och social marginalisering. Ytterligare områden där det är viktigt att det sker förändring av romernas villkor är rätten till arbete, bostad samt hälsa och social välfärd. Det kommer enligt stadsledningskontoret innebära ett omfattande stads- och samhällsövergripande arbete på alla plan för att förändra förutsättningarna för romer.

Antas delegationens förslag kommer i att påverka många av stadens verksamhetsområden. Exempelvis förskola, skola, äldreomsorg, ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder, arbetet med barn och ungdomar samt arbetet med vuxna missbrukare och socialpsykiatri. I egenskap av nationell minoritet ska romernas språk (romani chib) och kultur bevaras och utvecklas. I det fall Stockholm görs till ett förvaltningsområde för romer åligger det staden att erbjuda romer kommunikation på romani chib då detta efterfrågas. Stadsledningskontoret håller med utredarna om att det är svårt att uppskatta behovet av modersmål och detta hänger ihop med att det är svårt att rikta och anpassa informationen till en nationell

minoritet som är svår att identifiera. Utöver detta kan det enligt stadsledningskontoret vara svårt att veta vilken dialekt av romani chib som efterfrågas eftersom det enligt betänkandet finns ett tjugotal dialekter av romani chib i Sverige. Därför föreslår stadsledningskontoret att försök med förvaltningsområden görs i liten skala så att erfarenheter och goda exempel kan dokumenteras och därmed användas för framtida förvaltningsområden.

I utredningen föreslås att särskilt statsbidrag utgår för att arbeta med de beskrivna problemen samt kompetenshöjande insatser för kommunalt anställd personal med romsk språk- och kulturbakgrund. Vidare föreslås inrättande av statsbidrag till läromedel i roman chib samt utbildningsanordnare inom studieförbund, folkhögskolor samt kommunala vuxenutbildningar för utbildningar anpassade för elever med romsk språk- och kulturbakgrund. Det är enligt stadsledningskontoret en förutsättning att statsbidrag avsätts för att utredningens förslag ska få genomslag.

Sammanfattningsvis anser stadsledningskontoret att det är av största vikt att hela samhället verkar för att förbättra romers situation och tar ansvar för att romer blir en del av samhället. Betänkandet är mycket väl underbyggt och utmynnar i en strategi som innehåller förslag på åtgärder för att säkerställa romers tillgång till sina mänskliga rättigheter och minoritetsrättigheter. Det är dock viktigt att säkerställa att de statsbidrag som ska finansiera de resurser som krävs för att genomföra föreslagna förändringar blir långsiktiga.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen beslutar att som svar på remissen ”Romers rätt – en strategi för romer i Sverige” (SOU 2010:55) hänvisas till vad som sagts i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 november 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v), Elisabeth Brandt Ygeman m.fl. (s) och Stefan Nilsson (mp), *bilaga 1*.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 oktober 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Delegationen för romska frågor har tagit fram ett betänkande som är mycket väl underbyggt och som beskriver romernas situation i Sverige idag och i ett historiskt perspektiv. Betänkandet utmynnar i en strategi som innehåller förslag på åtgärder för att säkerställa romers tillgång till sina mänskliga rättigheter (MR) och minoritetsrättigheter.

Förvaltningen har inga avvikande uppfattningar från delegationens slutsatser och förslag. Det handlar ytterst om ett MR-perspektiv och om att romerna ska ha tillgång till och vara delaktiga i samhället. Utbildning för både barn och vuxna är en av de viktigaste faktorerna för att komma bort från ekonomisk och social marginalisering. Andra områden som är strategiska för förändring av romernas villkor är, som delegationen föreslår, bl.a. rätten till arbete, bostad samt hälsa och social välfärd. I egenskap av nationell minoritet ska romernas språk (romani chib) och kultur bevaras och utvecklas.

”Det finns ingen verklig demokrati, inga goda styrelseformer – oavsett politisk nivå – utan respekt för mänskliga rättigheter.”¹ Inom Stockholms stad har nyligen ett förslag till program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning utarbetats. Även detta program har MR-perspektivet som utgångspunkt och framhåller att för att personerna ska bli

¹ Genomförandet av mänskliga rättigheter. Rapport från Sveriges Kommuner och Landsting, 2010

delaktiga i samhället krävs bl.a. att de har utbildning, arbete, bostad, meningsfull fritid samt blir bemötta med kunskap och respekt.

Delegationen talar om ”projektträsket” - att de många ansatser som gjorts och görs för att förbättra situationen för romer nästan undantagslöst har karaktären av projekt på maximalt tre år, varefter allt återgår till det vanliga. Förvaltningen befarar att detta stämmer. Genom åren har många ”zigenarprojekt” bedrivits i Stockholms stad, men de har inte blivit del av stadens ordinarie verksamhet. Förvaltningen anser det befogat att inrätta Sekretariatet för romska frågor, som under en generation ska genomföra ett förändringsarbete i samråd med andra myndigheter och organisationer.

En sannings- och försoningskommission föreslås för att kartlägga och dokumentera de övergrepp, försummelse och diskriminerande åtgärder som begåtts mot den romska minoriteten från 1900 fram till år 2000. Det råder en stark ömsesidig misstro mellan romer och majoritetssamhället. Förvaltningen anser att denna misstro kan brytas först när majoriteten fått en ökad förståelse för romernas situation samt när romerna fått ett erkännande att de har anledning till sin misstro. Delegationen pekar slutligen på att det inom socialtjänsten finns en bristande kunskap om romernas situation.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 november 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Lotta Edholm m.fl. (fp), Johanna Sjö m.fl. (m), Erik Slottner (kd) och Helen Törnqvist (c), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Maria Hassan m.fl. (s), Per Olsson (mp) och Inger Stark (v), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 18 november 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Delegationen föreslår att Statens skolinspektion får i uppdrag att inom ramen för sin kvalitetsgranskning särskilt granska modersmålsundervisning i förskola/förskoleklass, grundskola samt studiehandledning för elever med romsk språk- och kulturbakgrund.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen håller med utredarna om att det är svårt att uppskatta behovet av modersmål och detta hänger ihop med att det är svårt att rikta och anpassa informationen till en nationell minoritet som är svårt att identifiera. Utöver detta kan det vara svårt att veta vilken dialekt av romani chib som efterfrågas. Det råder även brist på utbildade modersmåls lärare. Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om att låta skolinspektionen undersöka hur kommunen bättre kan arbeta för att tillgängliggöra informationen om modersmålsundervisning samt identifiera behovet av modersmål.

Delegationen föreslår att Skolverket får i uppdrag att i samråd med romska företrädare göra en beskrivning och analys av situationen för romska barn i förskola/förskoleklass.
--

Förvaltningens synpunkter:

I utredningen uttrycks att det inte finns någon studie som undersökt i vilken omfattning den romska gruppen tar tillvara sin rätt till förskoleklass. Med hänvisning till Skolverkets rapport där man hävdar att många romska barn inte går till förskolan och därmed saknar viktiga erfarenheter som de flesta andra barn har vid skolstarten. Förvaltningen ställer sig

positiv till en studie för att undersöka hur förskola/förskoleklass fungerar för de romska barnen och ser det också som viktigt att man i undersökningen följer upp genomförandet av tidigare insatser som visar på framgångsfaktorer och hinder i förskolan/förskoleklass. Det är betydelsefullt att man i samråd med romska föräldrar även ser över hur verksamheten kan anpassas och förbättras för barn med romsk språk och kulturbakgrund.

Delegationen föreslår inrättandet av ett statsbidrag för att kommunerna i samråd och samarbete med den romska minoriteten i kommunen ska kunna genomföra olika åtgärder och insatser inom förskola/förskoleklass samt grundskolan i syfte att förbättra den romska minoritetens utbildningssituation.

Delegationen föreslår att Diskrimineringsombudsmannen får i uppdrag att i samverkan med Barn- och elevombudet, Barnombudsmannen och Arbetsmiljöverket leda en sammanhållen insats för att skapa trygga förhållanden för romska barn i skolan.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen delar utredarnas mening om att elever med romsk bakgrund har en anmärkningsvärt hög frånvaro eller ofullständiga grundskolestudier. Vad det gäller elevernas situation är det tydligt att både skolan och hemmet bär ansvar medan det yttersta ansvaret för samarbetet vilar på skolan. Mot bakgrund av att föräldrar har ett lågt förtroende för skolan, att de inte litar på att skolan kan säkerställa att deras barn får bejaka sin identitet, kan känna trygghet och inte diskrimineras är det viktigt att utveckla insatser där det låga förtroendet kan överbryggas.

Ett särskilt statsbidrag för att arbeta med de beskrivna problemen är positivt. Förvaltningen ser det emellertid som nödvändigt att skolans huvudman får en mer central roll i detta arbete och ska vara den part som bestämmer hur medlen ska disponeras. Skolan och den romska minoriteten kan förslagsvis söka medel från huvudmannen.

Vad det gäller det andra förslaget om att Diskrimineringsombudsmannen får i uppdrag att i samverkan med Barn- och elevombudet, Barnombudsmannen och Arbetsmiljöverket leda en sammanhållen insats för att skapa trygga förhållanden för romska barn i skolan så saknar vi skolans perspektiv. Insatser i skolan kräver att skolans kunskaper beaktas redan från början. Skolan måste alltså vara en aktiv part i detta arbete. Förvaltningen framhåller vikten av ett systematiskt arbete med likabehandlingsplanen i skolan, för att säkerställa att alla barns rätt tillvaratas.

Delegationen föreslår inrättandet av ett statsbidrag för kompetenshöjande utbildningsinsatser för kommunalt anställd personal med romsk språk- och kulturbakgrund.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen instämmer i behovet av fler elevassistenter/fritidsledare, modersmåls lärare eller brobyggare med romsk bakgrund. Delegationen föreslår inrättandet av ett statsbidrag för kompetenshöjande utbildningsinsatser för kommunalt anställd personal med romsk språk- och kulturbakgrund. Statsbidraget ska göra det möjligt för kommunerna att söka medel för att vidareutbilda anställda med romsk språk- och kulturbakgrund. Bidraget ska vara möjligt att söka för redan anställd personal vilket gör att det står kommunen fritt att nyanställa personal och därefter utbilda dem. Bidraget ska täcka kommunens utbildningskostnader och anställningskostnader för den tid personen är i utbildning och en utbildningsplan ska utformas i samråd med den anställda. Staden har med framgång utbildat romska fritidsledare till lärare och förvaltningen ställer sig bakom utredarnas förslag men vill betona att detta även bör gälla alla lärarutbildningar och inte endast modersmåls lärare. Förvaltningen framhåller också vikten av att det är ett långsiktigt statsbidrag som finansierar hela utbildningen. Det är viktigt att det är skolan eller skolans huvudman som definierar behovet av utbildningen. Förvaltningen vill också uppmärksamma att personal med minoritetsbakgrund som anställs för att mäkla mellan minoritet och skola, och på så sätt befinner sig i båda världarna, kan ställas inför svåra beslut. Det krävs vägledning och utbildning för att klara en sådan arbetsuppgift.

Delegationen föreslår att Statens skolinspektion får i uppdrag att inom ramen för sin kva-

litetsgranskning särskilt granska målpuppfyllelsen vad gäller grundskolekompetens för elever med romsk språk- och kulturbakgrund och kommunernas stöd till de romska eleverna.

Förvaltningens synpunkter:

Utredarna föreslår att Statens skolinspektion bör genomföra en landsomfattande kvalitetsgranskning för att undersöka romska elevers rätt till en god utbildning i en trygg miljö samt hur skolorna arbetar för att uppnå målet att alla romska elever ska erhålla minst godkänt i alla ämnen i grundskolan. Förvaltningen instämmer i att det är viktigt granska skolans verksamhet för att veta vad som behöver göras för att lyckas bättre med elevernas skolresultat. Det är emellertid viktigt att ytterligare beskriva metoden för hur romska elevers målpuppfyllelse ska granskas mot bakgrund av svårigheten att definiera målgruppen och att ingen registrering görs på etnisk grund. Att vara rom kan definieras väldigt brett och dessutom uppstår det svårigheter när stora delar av minoriteten inte vill framhäva sin bakgrund i skolan. Den uppskattning av antal romska elever som tidigare gjorts har vista sig vara osäker.

Delegationen föreslår ett inrättande av ett statsbidrag till utbildningsanordnare inom studieförbund, folkhögskolor samt kommunala vuxenutbildningar för utbildningar anpassade för elever med romsk språk- och kulturbakgrund.

Delegationen föreslår att möjligheterna till avskrivning av studiemedelsskulder för grundvux-studier för personer med romsk språk- och kulturbakgrund utreds i särskild ordning.

Uppdraget ska även omfatta att utreda vilka möjligheter det finns till full bidragsfinansiering av grundvux-studier för personer med romsk språk- och kulturbakgrund.

Förvaltningens synpunkter:

Förvaltningen ställer sig positiv till att alla oavsett ursprung ska ges möjlighet till studier inom vuxenutbildningen på grundläggande och/eller gymnasial nivå. Denna rättighet har medborgare redan i Stockholm, dvs rätt att studera till att man uppnått grundläggande behörighet för högskolan. Utbildning är en förutsättning för deltagande i ett aktivt socialt- och arbetsliv och ett livslångt lärande är en utveckling som alla medborgare ska ha möjlighet att delta i utifrån individuella förutsättningar och behov. Förvaltningen anser, utifrån erfarenhet, att särskilda satsningar kan behövas inom vuxenutbildningen för nu aktuell grupp lika väl som för andra specifika grupper med särskilda behov. Primärt är att extraordinära insatser prövas i särskild ordning i stället för insatser av generell karaktär. I fall där utbildningen påbörjas med alfabetisering och utbildningen förväntas pågå under många år ser förvaltningen det som positivt att ett uthålligt förutsägbart ekonomiskt statsbidrag utgår till huvudmannen. För allmänna kurser eller yrkesutbildningar ser förvaltningen det generellt som möjligt att aktuell grupp deltar i den ordinarie vuxenutbildning med samma ersättningsnivåer som övrig utbildning. Dock kan individuella lösningar, finansierade med statsbidrag, erfordras i vissa fall.

Beträffande studiefinansieringen för den enskilde ställer sig förvaltningen positiv till att statsbidrag utgår till huvudmannen för studier inom den grundläggande vuxenutbildningen under förutsättningar att den enskilde gör framsteg i sina studier. Beträffande avskrivning av studiemedelsskulder, hänfödda till studier på grundläggande nivå, anser förvaltningen att detta skulle kunna vara möjligt under förutsättning att någon form av prestationskrav i studierna kopplas till eventuell avskrivning. Studier på gymnasial nivå däremot bör finansieras av den enskilde som studerar.

Delegationen föreslår inrättandet av ett särskilt statsbidrag för produktion av läromedel i romani chib för alla nivåer inom skolväsendet. Språkrådet och Romska språkkommittén ska i samverkan med Skolverket planera och ansvara för att läromedel med rätt nivåer och i tillräcklig omfattning i samtliga varieteter produceras för olika användningsområden.

Förvaltningens synpunkter:

Det råder brist på läromedel och det material som finns är långt ifrån tillräckligt eller anpassat för de lägre åldrarna medan elever på gymnasienivå saknar läromedel helt och hållet. Utredarna föreslår ett inrättande av statsbidrag för att kunna säkerställa produktionen av

läromedel i romani chib för alla nivåer inom skolväsendet. Förvaltningen instämmer i förslaget om att det är bra och nödvändigt delvis med tanke på bristen på material delvis med tanke på att det rör ett svenskt minoritetsspråk som samhället har särskilda förpliktelser att värna om.

Förvaltningens förslag

Utredarnas förslag är betydelsefulla delar i ett förändringsarbete för att romers rätt ska kunna säkerställas i svensk skola. Förvaltningen föreslår därmed att nämnden lämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen om *Romers rätt – en strategi för romer i Sverige* (SOU 2010:55)

AB Stockholmshem

AB Stockholmshems yttrande daterat den 15 november 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Mot bakgrund av de konflikter som ibland uppstår i våra bostadsområden mellan romer och övriga hyresgäster anser Stockholmshem att de föreslagna målen är bra, att åtgärderna är mycket angelägna och i stort verkar väl lämpade för att förbättra romernas situation i Sverige.

Vi vill särskilt kommentera vad som anförs under rubriken Rätt till bostad.

Utredningen föreslår bland annat att romer ska ha en bostadsstandard som överensstämmer med genomsnittlig standard i riket och att diskriminering av romer hos allmännyttiga bolag ska upphöra.

Vid anvisning av bostad till romer tas enligt vår uppfattning mycket stor hänsyn till det enskilda hushållets förutsättningar och önskemål. Dessa kan

t ex utmynna i starka önskemål om på att få bo i en relativt nybyggd lägenhet på grund av sina sedvänjor eller att lägenheten inte ska ligga i närheten av någon familj som man ligger i fejd med. En rapport från DO om diskriminering av romer på bostadsmarknaden och som refereras i utredningen, slår fast att bostadsförmedlingssystemet i Stockholm är överblickbart och tydligt. Detta innebär att risken för att bostadssökande upplever sig diskriminerade och att de faktiskt blir diskriminerade minskar.

Enligt uppgift från Bostad Stockholm, som förmedlar Stockholmshems lediga bostäder, gör man där bedömningen att antalet förmedlade förtursärenden gällande romska familjer minskat. Detta kan tyda på att romernas bostadssituation i Stockholm har normaliserats på senare år

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 11 november 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till den offentliga utredning som Delegationen för romska frågor presenterar. Förvaltningen instämmer med utredningen om att romernas situation behöver förbättras.

Antas delegationens förslag kan förvaltningen beröras av frågor som rör förskola, äldreomsorg, ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder, arbetet med barn och ungdomar samt arbetet med vuxna missbrukare och socialpsykiatri. I det fall Stockholm görs till ett förvaltningsområde för romer åligger det förvaltningen att erbjuda

romer kommunikation på romani chib då detta efterfrågas.

Den samlade erfarenheten inom förvaltningen är att romska frågor hanteras när de uppstår. Erfarenheter av kontakter med romer finns bland personal inom alla verksamhetsområden på förvaltningen. Förvaltningens mening är att grundproblematiken kvarstår vad gäller romernas situation så länge inte samhället inför strukturerade åtgärder som kan utveckla den demokratiska processen inom de romska grupperna. Förvaltningen förordar därför inrättandet av ett romskt ting jämförbart med sametinget där riksdagen ger riktat stöd till specifika frågor. För att få fram långsiktiga lösningar inom alla behovsområden som delegationen beskriver krävs en motpart som organisation att förhandla med. De olika romska grupperna behöver själva formulera ett gemensamt mål för sitt deltagande i majoritetssamhället. Idag verkar romers deltagande i majoritetssamhället innebära i många fall att de hamnar i en lojalitetskonflikt med den egna gruppen. Förvaltningen anser därför även att inrättandet av en sannings-/ försoningskommission skulle vara en viktig faktor som kan vara behövligt för integrationen av den romska kulturen med majoritetssamhället. Däremot tror förvaltningen att en förändring av romernas situation tar längre tid i anspråk än 20 år innan de effekter kan uppnås som utredningen pekar på.

Förvaltningen bedömer att rätten till utbildning är den absolut viktigaste frågan.

Om romerna får ett eget förvaltningsområde i Stockholm innebär detta att stadens ska erbjuda romska barn en förskola med möjlighet till hemspråk vid de fall detta efterfrågas. För stadens förskolor skulle detta innebära ett behov av att utveckla en kulturkompetens om romer och deras situation i samhället. Staden har haft en romsk konsult tidigare men denna tjänst saknas idag.

Delegationen betonar att språket är viktigt. Enligt betänkandet finns ett tjugotal dialekter av romani chib i Sverige. Ett problem kan då uppstå att finna ett språkstöd som tillgodoser majoriteten av romer.

Förvaltningens erfarenhet är att de romer som erhåller ekonomiskt bistånd står i många fall långt från arbetsmarknaden och att ohälsotalet är stort bland dem. Många romer berörs av den senaste tidens utförsäkringar. Förvaltningen anser att staden behöver införa ett mellansteg i eller utanför Jobbtorg. Detta syfte skulle vara att skapa en sorts plattform som är anpassat romers speciella problematik, och som skulle kunna underlätta en rehabilitering från sjukskrivning till arbete. Detta mellansteg behöver vara i en form som både romer och majoritetssamhället har förtroende för.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 november 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Rebwar Hassan (mp), Rudy Espinoza m.fl. (v), Liliane Svensson m.fl. (s) och Jan Jönsson (fp), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Andrea Femrell (m) och Mikael Nordstedt (kd), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 5 november 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Delegationen för romska frågor har gjort en omfattande utredning av romers situation och påvisat den diskriminering och antiziganism som finns i majoritetssamhället. Som exempel på romers erfarenheter av diskriminerande behandling kan

bland annat nämnas fördrivning, tvångsförflyttning, näringsförbud och invandringsförbud. Utredningen pekar på att diskrimineringen fortgår även idag på flera plan. Förvaltningen är positiv till förslagen i utredningen, som sammantaget bildar en helhet av åtgärder, och vill särskilt lyfta fram några av dem.

Förvaltningen stödjer förslaget om att inrätta ett sekretariat för romska frågor, som på sikt ska leda fram till en romsk representation med ett likartat självstyre som Sametinget. Sekretariatet beskrivs som den organisatoriska motorn i arbetet med den nationella strategin för romer. Sekretariatet ska vara tidsbegränsat och fungera som en samrådsmodell. Att sekretariatet byggs upp med romska representanter, ser förvaltningen som en förutsättning för att stärka den romska minoritetens inflytande och delaktighet. Det behövs en instans som tillvaratar romers intresse och det föreslagna sekretariatet, med fyra regionala sekretariat, är en väg att ge romer politisk makt och inflytande. Förvaltningen anser även att förslaget om en romsk ungdomsledarakademi är av stor betydelse för att utbilda romska ungdomar, som vill engagera sig i samhällsfrågor och för att få fram romska ledare. Detta skapar förutsättningar för romer att delta i politik och samhällsliv.

Förvaltningen vill betona värdet av delegationens förslag om att inrätta en sannings- och försoningskommission. En sådan kommission fyller flera viktiga syften. För romerna en möjlighet till upprättelse, för majoritetssamhället att få ökad kunskap och förståelse för romers situation och minska den ömsesidiga misstron mellan romer och majoritetssamhälle. Ökad kunskap om romers livsvillkor är avgörande för att få till stånd en förändring. En sannings- och försoningskommission kan bidra positivt när det gäller diskrimineringen av romer.

Förvaltningen delar delegationens uppfattning om att utbildningssituationen är ett av de viktigaste områdena för att förbättra romers livsvillkor i samhället. Här har skolan en central roll. I betänkandet finns ett flertal bra förslag om statsbidrag för att kommunerna ska kunna genomföra åtgärder och insatser inom förskola och grundskola för att förbättra de romska barnens utbildningssituation. T.ex. statsbidrag till åtgärdsprogram för mentorer och brobyggare mellan skola och familjer och för kompetenshöjande utbildning för kommunalt anställd personal med romsk språk- och kulturbakgrund. Romska förebilder inom förskola, skola och fritid är viktiga inte bara för romerna själva utan även för majoritetssamhället.

Betänkandet innehåller en mängd förslag till åtgärder som ska bidra till att målen med strategin uppnås. Förvaltningen stödjer förslagen och menar att romernas egen medverkan i förändringsarbetet är en förutsättning för att strategin ska lyckas, t.ex. genom egna organisationer och egen representation i olika sammanhang. Det föreslagna sekretariatet får en viktig uppgift att följa upp och se till att samhällets åtgärder mot alla former av diskriminering följs.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden som sitt yttrande till kommunstyrelsen överlämnar detta tjänsteutlåtande.

Farsta stadsdelsnämnd

Farsta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 november 2010 att förvaltningens tjänsteutlåtande utgör svar på remissen.

Gunnar Sandell m.fl. (s), Mats EP Lindqvist (mp) och Inger Stark (v) lämnade ärendet utan eget ställningstagande.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 november 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen instämmer i inriktningen och målen för den strategi som nu fö-

reslås och ser positivt på de olika förslag som lagts fram. Förvaltningen bedömer att en avgörande förutsättning för att förbättra romernas situation är att romerna själva får ta ansvar för sin integrationsprocess. En ökad vilja från romerna att aktivt delta i samhällslivet förutsätter en ökad tillit gentemot majoritetssamhället, vilket i sin tur bygger på att allmänhetens syn på romer förändras. Mer allsidig kunskap om romerna kan motarbeta de fördomar, som under lång tid varit mycket vanliga.

För att romer ska kunna känna sig trygga i majoritetssamhället, måste de, vilket delegationen framhåller, också kunna uppleva att deras intressen tas tillvara. Deras säkerhet måste garanteras av statsmakten, för att de ska vilja medverka i en social och ekonomisk integration. Ett stöd till den romska identiteten och kulturen och förbättrade möjligheter för romer till utbildning och arbete bidrar till mer positiva attityder gentemot majoritetssamhället. Även i förskolan behövs ett bättre, mer anpassat stöd, bland annat när det gäller språket.

Kritiska synpunkter finns om betänkandet, till exempel att romer för mycket utmålas som offer och att romer inte vill svartmåla svenska folket så som betänkandet gör. Förslaget till sannings- och försoningskommission har fått olika reaktioner, bland annat från romer som inte anser att förslaget härstammar från romers önskemål.

Frågan om att förbättra situationen för romerna är i första hand en politisk fråga som berör förvaltningens verksamheter endast i begränsad omfattning. Förvaltningen möter romer med olika bakgrund, bland annat inom socialtjänsten. Cirka 20 hushåll, eventuellt fler, är aktuella för försörjningsstöd. Exakt antal går inte att uppge då etnisk registrering inte förekommer. De som ansöker om försörjningsstöd på grund av arbetslöshet, erbjuds på vanligt sätt stöd, bland annat genom Jobbtorget. Ibland kan praktik ordnas. De arbetssökande romerna har bristande skolunderbyggnad, många kan inte läsa. Det är fler kvinnor än män bland de sökande, bland annat ensamstående kvinnor med barn. Många av de romer som får försörjningsstöd är sjukskrivna och står inte till arbetsmarknadens förfogande. Några har kontakt med förvaltningens enhet för vuxna, då missbruk förekommer.

Ett bra bemötande av alla som ansöker om försörjningsstöd är viktigt, dels som ett sätt att ge en likvärdig handläggning utan diskriminering, dels som det bästa sättet att uppnå målen för försörjningsstödet – ökade möjligheter till egen försörjning och ett självständigt liv. Vid handläggningen av ansökan om försörjningsstöd från romer finns ibland en förväntan hos dem om att det ska tas särskilda hänsyn med hänvisning till den romska kulturen. Vid bedömningen av omfattningen av det ekonomiska biståndet, kan dessa hänsyn inte tas generellt. Varje ansökan provas dock individuellt.

Förvaltningen instämmer i att det kommer att behövas relativt lång tid för att uppnå de mål som satts upp i strategin.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

RESERVATIONER M.M.

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden

Reservation anfördes av Karin Rågsjö (v), Elisabeth Brandt Ygeman m.fl. (s) och Stefan Nilsson (mp) enligt följande.

1. Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden överlämnar nedanstående utlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Utredningen konstaterar att bland alla minoritetsgrupper i Sverige har romerna den svåraste situationen när det gäller utbildning, arbetsmarknad och bostadsmarknad. Romer utsätts för både direkt och strukturell diskriminering och har svårt att hävda sin rätt till sin kultur, språk och delaktighet och inflytande. Fördomarna mot romer är vida större än mot andra minoritetsgrupper, och därför behövs riktade insatser för romer.

Den statliga utredningen har många bra förslag som skyndsamt bör införas inom Stockholms stad. Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet har under flera års tid påpekat behovet av en kraftansträngning i Stockholm för att öka Stockholms romers delaktighet och minska diskrimineringen och utanförskapet. Bland annat har vi föreslagit att kunskaper i romska språk ska prioriteras vid tillsättning av elevassistenttjänster, att staden ska inrätta fler praktikplatser öronmärkta för romer och att den romska minoriteten bjuds in till regelbundna möten med stadens politiker. Den moderatledda alliansens respons har varit mycket svalt.

Människor med romsk bakgrund löper stor risk att diskrimineras på arbetsmarknaden, och för långtidsarbetslösa är svårigheterna stora att få arbete. Individuella insatser behövs, och där kan sociala kooperativ vara en del av lösningen. Staden bör ersätta verksamheter i frivilligsfären med hälften av lönekostnaden när de anställer en långtidsarbetslös person vars arbetsgi-varavgift betalas av staten.

Det finns oroande tecken på att stöden till de romska föreningarna skärs ned under den moderatledda alliansens ledning. Dessa verksamhets- och projektstöd har stor betydelse för att levandegöra den romska kulturen i Stockholm. Nivån på stöden bör upprätthållas.

Utbildningsnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Lotta Edholm m.fl. (fp), Johanna Sjö m.fl. (m), Erik Slottner (kd) och Helen Törnqvist (c) enligt följande.

Att öka kunskapen kring romska barns skolgång är en angelägen uppgift. I Stockholm finns flera skolor som har en betydande andel elever med romsk bakgrund.

Utredningen lyfter fram det faktum att elever med romsk bakgrund inte sällan har en hög frånvaro i grundskolan och ofullständiga grundskolestudier. Vi vill i detta sammanhang understryka att skolplikten är viktig för alla barn. Skolorna har en angelägen uppgift i att samverka med föräldrar för att öka barnens skolnärvaro och skapa förutsättningar för förbättrade studieresultat.

Utredningen föreslår att personer med romsk språk- och kulturbakgrund ska ges möjlighet till avskrivning av studiemedelsskulder för grundvux-studier. Förslaget är problematiskt, inte minst mot bakgrund av att det inte finns något entydigt svar på frågan ”vem är rom?”. Skuldavskrivning för en viss kategori studerande rimmar också illa med principen om likställighet.

Vi instämmer också i förvaltningens synpunkt att detta endast kan bli aktuellt under förutsättning att prestationskrav kopplas till eventuell avskrivning.

Särskilt uttalande gjordes av Maria Hassan m.fl. (s), Per Olsson (mp) och Inger Stark (v) enligt följande.

Utredningen har många bra förslag som skyndsamt bör införas inom Stockholms stad. Vi har under flera års tid påpekat behovet av en kraftansträngning i Stockholm för att öka Stockholms romers delaktighet och minska diskrimineringen och utanförskapet. Det har bland annat föreslagits att kunskaper i romska språk ska kunna prioriteras vid tillsättning av elevassistenttjänster, att staden ska inrätta fler praktikplatser öronmärkta för romer och att den romska minoriteten bjuds in till regelbundna möten med stadens politiker.

Positivt med bred uppslutning och delaktighet i detta viktiga arbete. Men det får inte bli ett arbete som görs enbart för de romska grupperna i Sverige utan tillsammans med dem. Verksamhets- och projektstöd till det romska föreningslivet har stor betydelse för att levandegöra den romska kulturen i Stockholm. Nivån på stöden bör upprätthållas och samarbeten initieras mellan staden och föreningslivet för att ytterligare förstärka det här arbetet.

Den moderatledda alliansens respons har generellt varit mycket svalt. Utbildningsförvaltningens positiva synpunkter på utredningens förslag kommer förhoppningsvis leda till att fler insatser också görs. Det kräver dock engagemang från stadens majoritetspolitiker samt satsningar i form av riktade resurser. Exempelvis påpekar förvaltningen vikten av ett systematiskt arbete med likabehandlingsplaner i skolan, något som varit konsekvent nedprioriterat under mandatperioden.

Få romska elever går ut grundskolan med fullständiga betyg. Frånvaron i skolan är mycket hög: 40 procent på högstadiet och 27 procent på mellanstadiet i genomsnitt. I skolor där man anställt romsk personal har man sett att frånvaron bland romska barn minskat och att fler romska barn deltar i modersmålsundervisningen. Det behövs ett strategiskt arbete för att skapa förtroende för den offentliga skolan.

I Stockholm finns endast en lärare som ger modersmålsundervisning i romska språk. Han har cirka 45 elever i tio olika skolor. Det finns emellertid elever vars rätt till modersmålsundervisning inte tillgodoses, eftersom de talar dialekter som denne enda lärare inte undervisar i. Enligt grundskoleförordningen är en kommun skyldig att ordna modersmålsundervisning endast om det finns en lämplig lärare.

Sverige, som godkänt Europarådets minoritetskonventioner, har flera gånger kritiserats av Europarådet för att inte leva upp till konventionerna. Skarpaste kritiken gäller tillgången på modersmålsundervisning. I Stockholm bör utbildningsförvaltningen därför undersöka det verkliga behovet av modersmålsundervisning i romska språken och se till att alla romska elever erbjuds undervisning. Att det i Stockholm finns mellan 5000 och 7000 romer talar för att det kan vara ett ganska stort antal romska skolbarn som inte får den modersmålsundervisning de borde ha rätt till.

Det får aldrig bli ett motsatsförhållande mellan att vara svensk och att ha romsk bakgrund, oavsett vilket romsk grupp i Sverige en person tillhör. Det blir då viktigt att staden i sin verksamhet inte placerar barn och unga i fack som begränsar individen. Det står varje människa rätt att själva söka sin kulturella identitet, välja och välja bort dess yttringar.

Personer med romsk bakgrund behövs inte bara som fritidsledare, modersmålslärare eller lärare. Staden bör också se över möjligheterna att upprätta en egen fokuspunkt för romska frågor som kan verka som expert åt fler förvaltningar än Utbildningsnämnden.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Rebwar Hassan (mp), Rudy Espinoza m.fl. (v), Liliane Svensson m.fl. (s) och Jan Jönsson (fp) enligt följande.

Utredningen konstaterar att bland alla minoritetsgrupper i Sverige har romerna den svåraste situationen när det gäller utbildning, arbetsmarknad och bostadsmarknad. Romer utsätts för både direkt och strukturell diskriminering och har svårt att hävda sin rätt till sin kultur, språk och delaktighet och inflytande. Fördomarna mot romer är vida större än mot andra minoritetsgrupper, och därför behövs riktade insatser för romer.

Den statliga utredningen har många bra förslag som skyndsamt bör införas inom Stockholms stad. Bland annat har Miljöpartiet föreslagit att kunskaper i romska språk ska prioriteras vid tillsättning av elevassistenttjänster, att staden ska inrätta fler praktikplatser öronmärkta för romer och att den romska minoriteten bjuds in till regelbundna möten med stadens politiker.

Förvaltningens positiva synpunkter på utredningens förslag kommer förhoppningsvis leda till att fler insatser också görs i Stockholm. Det kräver dock engagemang från stadens majoritetspolitiker samt satsningar i form av riktade resurser exempelvis ett systematiskt arbete med likabehandlingsplaner i skolan.

Få romska elever går ut grundskolan med fullständiga betyg. Frånvaron i skolan är mycket hög: 40 procent på högstadiet och 27 procent på mellanstadiet i genomsnitt. I skolor där man anställt romsk personal har man sett att frånvaron bland romska barn minskat och att fler romska barn deltar i modersmålsundervisningen. Ett viktigt led är också att staden inrättar fler praktikplatser för romer.

I Stockholm finns endast en lärare som ger modersmålsundervisning i romska språk. Han har cirka 45 elever i tio olika skolor. Det finns emellertid elever vars rätt till modersmålsundervisning inte tillgodoses, eftersom de talar dialekter som denne ende lärare inte undervisar i. Enligt grundskoleförordningen är en kommun skyldig att ordna modersmålsundervisning endast om det finns en lämplig lärare. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO) har konstaterat att denna paragraf bör slopas; kommunerna borde under alla omständigheter vara skyldiga att anordna modersmålsundervisning i minoritetsspråken. Sverige, som godkänt Europarådets minoritetskonventioner, har flera gånger kritiserats av Europarådet för att inte leva upp till konventionerna. Skarpaste kritiken gäller tillgången på modersmålsundervisning. I Stockholm bör utbildningsförvaltningen därför undersöka det verkliga behovet av modersmålsundervisning i romska språken och se till att alla romska elever erbjuds undervisning. Att det i Stockholm finns mellan 5000 och 7000 romer talar för att det kan vara ett ganska stort antal romska skolbarn som inte får den modersmålsundervisning de borde ha rätt till.

Människor med romsk bakgrund löper stor risk att diskrimineras på arbetsmarknaden, och för långtidsarbetslösa är svårigheterna stora att få arbete. Individuella insatser behövs, och där kan sociala kooperativ vara en del av lösningen.

Reservation anfördes av Andrea Femrell (m) och Mikael Nordstedt (kd) enligt följande.

Reservation mot beslutet.